

УДК 347.91/95:347.64(477)

І.А. Яніцька, канд. юрид. наук, доцент
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного процесу
вул. Піонерська, 9, Одеса, 65009, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ

Статтю присвячено аналізу правового регулювання інституту опіки та піклування в деяких країнах Європи, зокрема, Великобританії, Франції, Німеччині, Італії, Угорщині. Зазначено, що охорона особистих і майнових прав неповнолітніх в означених країнах здійснюється комплексом заходів, що утворюють інститут опіки та піклування. Закцентовано увагу на можливість запозичення позитивних напрацювань окремих країн Європи в означеній сфері для застосування в українському правовому просторі.

Ключові слова: опіка, піклування, діти, опікуни, піклувальники, батьки.

Постановка проблеми. Не дивлячись на те, що сьогодні в Україні досягнуто певних успіхів у вирішенні непростих завдань, що пов'язані з сімейним влаштуванням дітей, які залишилися без піклування батьків, означена проблема потребує подальшого поглибленого теоретичного вивчення та здійснення активних практичних кроків. Загальна статистика свідчить про те, що кількість виявлених дітей, які залишилися без піклування батьків, знаходиться на високому рівні. При цьому велика кількість таких дітей – це соціальні сироти, які залишилися без батьківської опіки в силу несприятливого стану в сім'ї.

Актуальним на сьогодні є дослідження правової природи та особливостей встановлення опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування в Україні, а також подальших шляхів розвитку цього правового інституту з урахуванням руху нашої держави до європейського простору. Доцільним з огляду на вищезначене стає аналіз законодавства країн Європи, що регулює зазначені суспільні відносини.

Законодавство України та деяких зарубіжних країн в історичному аспекті досить близькі у регулюванні правовідносин з опіки та піклування, оскільки джерело такого регулювання ґрунтувалося на нормах римського права. Однак, з урахуванням політичного, соціального, економічного розвитку різних держав норми законодавства про опіку та піклування були з часом трансформовані та набули національних особливостей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням означеної в статті проблематики займалася низка вчених, серед яких слід відмітити роботи, зокрема: Ф. Грассо у праці «Рассматривать вопрос родительской опеки в Италии уполномочен судья, занимающийся сепарационе»; О. Г. Куропацьку у праці «Опека и попечительство как способ защиты прав детей, утративших родительское попечение»; О. Г. Куропацьку у праці «Устройство детей, оставшихся без попечения родителей, по законодательству Великобритании и США»; О. М. Нечаеву у праці «Защита личных прав несовершеннолетнего гражданина в семейно-правовой сфере по Гражданскому Уложению Германии»; Н. И. Гайдаенко-Шер «Семейное право Российской Федерации и иностранных государств» та ін.

Мета статті. Метою роботи є аналіз правового регулювання інституту опіки та піклування в деяких країнах Європи, зокрема, у Великобританії, Франції, Німеччині, Італії та Угорщині.

Виклад основного матеріалу. У будь-якій країні народжується, розвивається та зміцнюється система соціальних альтернативних рішень, що стосуються виховання та розвитку дітей, які залишилися без піклування батьків.

Питання опіки регулюються у Великобританії Законом про опіку над неповнолітніми 1971 р. [1], Законом про опіку 1973 р. [2], Законом про турботу про дітей 1980 р. [3; 4, 78].

Опіка визначається в Законі про опіку 1973 р., як встановлена система заходів, що мають за мету охорону особистих майнових і немайнових прав неповнолітніх [5, 23]. Опіка

встановлюється за рішенням суду у випадках, коли неповнолітній втратив батьків або вони позбавлені батьківської влади. З досягненням повноліття (відповідно до Закону про доміцільність та судочинство по шлюбно-сімейним справам 1973 р. повноліття настає по досягненні дитиною 18-річного віку) опіка припиняється, за винятком випадків, коли повнолітня особа визнана недієздатною внаслідок душевної хвороби.

Опікун покликаний здійснювати турботу про особистість неповнолітнього, про його виховання та освіту, управляти його майном і представляти інтереси підопічного.

У Великобританії справи піклування перебувають у віданні магістратів, але їх рішення підлягають оскарженню в сімейному відділенні Високого суду.

В Англії забезпечується дитині такий захист і турбота, що дозволяє йому зберегти батьків. Займаючи позицію доцільності повернення дитини в батьківську сім'ю, англійське право дотримується рекомендації Європейського Суду з прав людини, який неодноразово звертав увагу на те, що здійснення турботи про дитину державними органами має розглядатися як тимчасовий захід, поки не буде відновлена сім'я. Сьогодні Англія являє собою приклад того, як держава повинна дбати про сім'ю, розумно поєднуючи принцип невтручання у справи сім'ї, і, в разі порушення прав її членів, застосування ефективних засобів захисту прав як дитини, так і її батьків [6].

У Великобританії панівною колізійною прив'язкою є англійське право (закон суду). Англійський суд, застосовуючи власне право, може призначити опіку над неповнолітнім британським підданим, навіть доміцільованим за кордоном, і над іноземцем, який доміцільований або тільки тимчасово перебуває на території Великобританії. Межі правомочностей призначеного за кордоном опікуна відповідно до англійського права визначаються за законом місця встановлення опіки (щодо рухомого майна).

У французькому праві всі необхідні норми про опіку розміщені в цивільному кодексі (Т. 1, Гл. 2, Титулу Х Французького цивільного кодексу [7]). У другій половині ХХ ст. інститут опіки у Франції набув досить значних змін: в текст кодексу були внесені істотні поправки та доповнення. При цьому значну частину норм про опіку, що знаходяться в даний час у Французькому цивільному кодексі становлять положення публічно-правового характеру.

Відповідно до статті 17 Постанови № 2015-1288 від 15 жовтня 2015 року, з 1 січня 2016 року набула чинності ст. 388-1-1 ФЦК, яка містить норму, відповідно до якої неповнолітнього у всіх актах цивільного життя, за винятком випадків, коли законом вимагається неповнолітньому діяти самостійно, представляє законний адміністратор.

На сьогодні у Франції закон розрізняє акти розпорядження і адміністративних дій над майном неповнолітнього. Акти адміністративних (управлінських) дій не становлять невинного ризику для спадщини і не змінюють її природу. Один або інший з батьків або обидва з батьків можуть виконувати адміністративні дії без необхідності отримати дозвіл органу опіки судді. З 1 січня 2016 року, батько й мати можуть виконувати всі акти розпорядження майном неповнолітнього (ст. 388-1-1 ФЦК). Дозвіл опікунського суду необхідно, однак:

- в разі розбіжностей між батьками;
- для цілого ряду актів вибуття, встановлених законом.

Серед актів положення, що вимагає дозволу органу опіки судді: отримання кредиту від імені неповнолітнього, відмова від права або нерухомості тощо.

У випадках, коли у ході будь-якого судового розгляду, інтереси неповнолітнього вступають у конфлікт з його законними представниками, суддя у справах опіки відповідно до статті 383 ФЦК призначає спеціального управителя для представлення неповнолітнього (ст. 388-2).

Суддя у справах опіки та прокурор здійснюють загальний нагляд. Передбачається, що законні управителі, опікуни та інші опікунські органи повинні відповідати своїм функціям і надавати судді та прокурору всю необхідну інформацію. У випадку невиконання відповідних вимог щодо цих органів суддя може прийняти відповідне рішення з встановленням штрафів у відповідності до французького законодавства.

Опіка встановлюється тоді, коли батько і мати померли або позбавлені здійснення батьківських прав (ст. 390 ФЦК). Крім того, вона може встановлюватись відносно дитини, походження якої не встановлено. Разом з тим, в кодексі зазначається, що це не повинно впливати на конкретні закони, що регулюють службу соціальної допомоги для дітей.

Відповідно до нової редакції ст. 392 ФЦК, якщо дитина приходить, щоб бути визнаною одним з його батьків після відкриття опіки, суддя опіки може на прохання батька, вирішити замінити законну адміністрацію опіки.

Без шкоди для положень статті 392, опіка закінчується емансипацією неповнолітнього або за віком. Вона також закінчується в разі смерті особи (ст. 393 ФЦК).

Ст.ст. 395, 396 ФЦК передбачають вимоги до особи опікуна та його діяльності. У ст. 397 зазначено, що саме сімейна рада приймає рішення про зняття й заміну опікунів, а суд опікується самою сімейною радою. Суддя може, якщо він вважає за необхідне, вжити забезпечувальних заходів в інтересах неповнолітнього.

Відповідно до ст. 398 ФЦК навіть якщо є заповідальний опікун, опіка встановлюється на сімейній раді. Сімейна рада складається з принаймні чотирьох членів, в тому числі опікуна і наглядового опікуна, але не судді (ч. 2 ст. 399 ФЦК). Членами сімейної ради можуть бути батьки та родичі батька та матері неповнолітньої й будь-яка людина, що проживає у Франції або за кордоном і проявляє інтерес до дитини.

Сімейна рада функціонує під головуванням судді по справах опіки. Її рішення приймаються шляхом голосування членів. Опікун або опікун-спостерігач не приймають участі в голосуванні. Рішення сімейної ради є недійсним у разі встановлення шахрайства, обману або при упушенні суттєвих формальностей (ч. 1 ст. 402 ФЦК).

Особисте право вибрати опікуна, з родичів або сторонніх осіб, належить лише тому з батьків, хто помер останнім, якщо він до дня своєї смерті здійснював законне управління або опікунство. Це право може бути здійснено лише у формі заповіту або спеціальної заяви у присутності нотаріуса. Опікун, призначений батьком чи матір'ю не зобов'язаний приймати опіку (ст. 403 ФЦК).

Якщо опіка залишається вакантною, опікунський суд повинен звернутися до відповідного державного органу для соціальної допомоги дітям. В цьому випадку, наглядова рада не має ні родини, ні опікуна-спостерігача (ст. 411).

Цивільне законодавство сучасної Німеччини продовжує відрізняти повноту і логічну послідовність правових приписів. Що ж до опіки та піклування, то обидва ці інститути передбачені окремою ч. 3 кн. 4 Уложення [8; 9].

Згідно § 1789 опікун призначається судом у справах опіки з покладанням на нього обов'язку чесно й сумлінно здійснювати опіку. Причому покладання цього обов'язку підтверджується у формі, що замінює присягу. Разом з тим ГЦУ звертає увагу на випадки встановлення опіки судом у справах опіки за особистою ініціативою (§ 1774), наприклад коли заходи, вжиті судом по врегулюванню сімейно-правових конфліктів, виявилися безрезультатними.

ГЦУ, надаючи суду у справах опіки право її встановити, дає рекомендації щодо вибору опікуна погодившись з існуючими на цей рахунок правилами і думкою управління у справах молоді. Тут враховуються дві обставини, що виключають, по-перше, неспроможність до здійснення опіки, по-друге, непридатність до виконання обов'язків опікуна.

При виборі опікуна суд у справах опіки повинен вибрати особу, яка за своїми особистими якостями та майновим станом здатна виконувати обов'язки по опіці (§ 1779 (2)). З числа декількох відповідних кандидатур необхідно взяти до уваги передбачувану волю батьків, особисті прихильності підопічного, спорідненість з підопічним і віросповідання підопічного. Ще один обов'язок суду полягає в необхідності заслухати родичів або свояків підопічного, «якщо це можливо без значного затримання або невідповідних витрат» (§ 1779 (3)). Що ж до конкретних правил, дотримання яких є обов'язковим, то кожен німець зобов'язаний прийняти на себе обов'язки з опіки, для здійснення яких він обраний судом у справах опіки (§ 1786), якщо немає причин, що виправдають його небажання. Докладний перелік таких причин містить § 1786, іменований «Право на відмову». При необґрунтова-

ній відмові бути опікуном все одно на особу покладаються, але тимчасово, обов'язки бути опікуном. До того ж суд у справах опіки вправі «спонукати особу, обрану опікуном, до прийняття обов'язків по опіці шляхом встановлення штрафу». Його дозволяється накладати з інтервалом не менше одного тижня. Разом з тим не дозволяється накладати більше трьох штрафів.

ГЦУ допускає, по-перше, призначення декількох різних опікунів для спільного здійснення опіки (у разі розбіжностей між ними рішення приймає суд у справах опіки); по-друге, надає батькам право згадувати його в своєму заповіті; по-третє, дозволяє батькам запропонувати свою кандидатуру опікуна. Причому ця кандидатура може бути замінена без згоди особи, покликаної до опіки, тільки в певних випадках, перерахованих в § 1778.

Ще одна особливість опіки, передбачена ГЦУ, полягає в тому, що згідно з § 1837 (1) суд у справах опіки консультує опікунів. Крім того, суд у справах опіки зобов'язаний здійснювати нагляд за діяльністю опікуна і контролюючого опікуна в цілому і втручатися, видавати судові накази і заборони, спрямовані проти порушень їхніх обов'язків. Суд також може примушувати опікуна і контролюючого опікуна до дотримання судових приписів шляхом накладення штрафів. Але на управління у справах молоді або об'єднання штраф не накладається. Після того як опіка встановлена, починають діяти правила, покликані забезпечити опіку. До них відноситься обов'язок опікуна і контролюючого опікуна в будь-який час на вимогу суду по справах опіки надати йому відомості «про здійснення опіки та про особисті відносини підопічного».

Таким чином, ГЦУ досить повно висвітлює питання, пов'язані з опікою над неповнолітніми. Що ж до піклування над ними, то розд. 3 кн. 4 у вигляді доповнення передбачає «спеціальне піклування» (§ 1909), де сказано: «Особі, на яку розповсюджується батьківська турбота або опіка, призначається піклувальник у справах, що викликають труднощі у батьків або опікуна». Зокрема, піклувальник призначається для управління майном, яке зазначена особа набуває в разі смерті когось або яке йому буде безоплатно надано третьою особою за угодами між живими, якщо спадкодавець у заповідальному розпорядженні, а третя особа при наданні встановили, що батьки або опікун не повинні здійснювати управління майном. Спеціальне піклування «належить встановити також у тому випадку, якщо є умови для призначення опіки, проте опікун ще не призначений» (§ 19 093). Призначається піклування й над зачатого дитиною для дотримання його майбутніх прав тою мірою, якою ці права потребують охорони (§ 1912 (1)). Проте батьківські обов'язки з охорони зберігаються «неначебто дитина вже народилася». Отже, між поняттями «опіка» та «піклування» над неповнолітніми по ГЦУ та СК України немає подібності.

Зосередившись на майновій стороні опіки над неповнолітнім, ГЦУ досить докладно регламентує передумови встановлення опіки немайнового характеру. Саме тут чимало оригінальних, самобутніх рішень, глибоке вивчення яких може виявитися корисним для української науки, вдосконалення законодавства, правозастосування.

Питання опіки та піклування в Італії регулюються Розд. X Цивільного кодексу Італії [10]. Якщо батьки померли або з інших причин не можуть здійснювати батьківську владу над дітьми, претор за місцезнаходженням центру інтересів неповнолітнього призначає опікуна. Якщо опікун переїжджає, то рішенням суду опіка переноситься за його новим місцем проживання (Art. 343) [11, 309].

В Італії канцелярія судді по справах опіки зберігає всю інформацію, що стосується здійснення опіки (піклування) щодо конкретних осіб, тобто виконує багато в чому ті функції, які в Україні покладені на органи опіки та піклування.

Справа про опіку порушується в наступному порядку: чиновник органів рацсу, який отримав заяву про смерть особи, яка залишила неповнолітніх дітей, або заяву про народження дитини від невідомих батьків, і нотаріус, що оголошує заповіт, який містить положення про призначення опікуна чи піклувальника, зобов'язані в десятиденний термін повідомити про ці обставини суддю по опікунських справах (Art. 345). Канцелярія судді по опікунських справах веде реєстр, в якому фіксуються дні початку та припинення опіки, відомості про призначення або відкликання опікуна, звіти про стан майна неповнолітнього і будь-які дії, пов'язані із зміною особистого чи майнового стану підопічного.

Родичі до третього ступеня споріднення зобов'язані повідомити суддю по опікунських справах про обставини, які є підставою для призначення опікуна чи піклувальника, в десятиденний термін з моменту, коли вони дізналися про ці обставини. Особа, призначена опікуном чи піклувальником, також зобов'язана сповістити суддю по опікунських справах в десятиденний строк з дня, коли йому стало відомо про таке призначення.

Суддя по опікунських справах призначає опікуна, причому для кількох братів і сестер призначається, як правило, один опікун. Опікуном призначається особа, зазначена тим з батьків, хто останнім здійснював батьківську владу.

Діти, у яких за місцем проживання не залишилося рідних, здатних виконувати опікунські функції, за рішенням судді можуть бути передані на піклування місцевим органам соціального страхування або до притулку.

Піклувальник представляє неповнолітнього у випадках, коли його інтереси суперечать інтересам опікуна. Якщо інтереси піклувальника також вступають в протиріччя з інтересами неповнолітнього, суддя по опікунських справах призначає особливого піклувальника. Піклувальник зобов'язаний сприяти призначенню нового опікуна у випадках, коли колишній відмовився виконувати опікунські функції. У період до призначення нового опікуна піклувальник піклується про неповнолітнього, представляє його і може здійснювати будь-які дії, необхідні для охорони майна опікуваного.

Опікун виконує свої функції в Італії безоплатно. Проте суддя з опікунських справ може призначити опікуну справедливую винагороду, приймаючи до уваги обсяг його роботи і складність управління майном опікуваного. Без дозволу судді з опікунських справ опікун не має права (Art. 374): набувати майна більше, ніж необхідно для користування опікуваного, ведення домашнього господарства та управління майном; приймати зобов'язання, давати згоду на скасування іпотеки, крім випадків, коли це необхідно для витрат на утримання опікуваного і звичайного управління його майном; приймати спадщину або відмовлятися від неї, приймати дари або заповідальні відмови, обтяжені зобов'язаннями або вчинені під умовою; укладати договори оренди нерухомого майна на строк, який повинен закінчитися тільки через рік після досягнення повноліття підопічним; порушувати справи в суді, крім випадків, коли мова йде про стягнення збитку, виндикаційний позов і про позови, про вжиття забезпечувальних заходів.

Без дозволу суду опікун не має права: відчужувати майно, крім рухомого майна, яке швидко псується; створювати обтяження та іпотеки; приступати до розділу майна; укладати мирові угоди і угоди з кредиторами. Опікунам заборонено прямо або через підставних осіб придбавати майно і права підопічного. Опікун не вправі орендувати майно підопічного без забезпечувальних заходів і дозволу судді по опікунських справах.

Опікун, функції якого припиняються, зобов'язаний у двомісячний термін подати заключний звіт про свою діяльність судді по опікунських справах. Отримавши звіт, суддя передає його на розгляд підопічного, який досяг повноліття, емансипованому підопічному або новому законному представнику підопічного, який повинен висловити свої зауваження.

Для позовів підопічного до опікуна законом встановлений п'ятирічний термін, який починається з моменту, коли підопічний досяг повноліття, або з дня смерті підопічного. Якщо опікун перестав виконувати свої функції і представив заключний звіт про свою діяльність до цього моменту, то термін обчислюється з дня, коли суддя по опікунських справах виніс рішення щодо звіту.

У разі виникнення розбіжностей між подружжям у питаннях опіки над сумісною неповнолітньою дитиною або ж повноважень в управлінні спадщиною останньої, Верховний Суд Італії в рішенні № 18686/2012 пояснює, що під час процесу сепарації (поділу) компетентним органом у вирішенні таких питань стане суддя, який займається процесом розірвання шлюбу [12].

Слід зазначити, що в сучасних правових системах часто повноваження з розгляду питань опіки покладаються тою чи іншою мірою на спеціальні суди. Зокрема, у Фінляндії низові ланки судової системи можуть встановлювати опіку, а в Португалії ця функція покладена на спеціальні сімейні суди.

Варто зауважити, що не у всіх європейських країнах регулювання інституту опіки та піклування здійснюється нормами Цивільного кодексу. Зокрема, в Угорщині норми про встановлення опіки та піклування містяться у окремих законах: Законі про шлюб, сім'ю та опіку, Законі про захист дітей.

Опіка в Угорщині встановлюється над неповнолітніми, що не мають батьківського нагляду. Найближчі родичі неповнолітнього зобов'язані негайно повідомити орган опіки про наявність причин, внаслідок яких неповнолітньому необхідно призначити опікуна. Такі ж обов'язки покладаються на суд, на осіб, що видають реєстрацією актів цивільного стану та на інші органи державного управління.

Для здійснення обов'язків з опіки призначається опікун. Якщо той з батьків, хто здійснював батьківську владу назвав у своєму заповіті або офіційному документі особу, яка повинна стати опікуном дитини, ця особа і призначається опікуном. Виняток становлять випадки, якщо названа батьками особа не може здійснювати опіку за законом або з точки зору інтересів неповнолітнього.

При відсутності названого опікуна орган опіки призначає опікуном близького родича підопічного, іншу особу, яка має родинні зв'язки з опікуваним, а якщо таких немає – особу, що погодилась прийняти на себе обов'язки опікуна.

Як правило, кожному неповнолітньому, що потребує опіки призначається один опікун. Братам і сестрам призначається загальний опікун; в обґрунтованих випадках ця норма може не дотримуватися в інтересах неповнолітнього. Якщо інше не передбачено законом, орган опіки має право призначити загального опікуна для одного або кількох неповнолітніх, в якості якого виступає особа, що запропонована органом адміністративного управління.

Опіка встановлюється над дітьми, які протягом певного періоду часу виховуються у прийомних батьків або в дитячому закладі, а щодо їх батьків ведеться справа про позбавлення батьківської влади.

Діяльність опікуна ведеться під постійним контролем і керівництвом з боку органу опіки. До обов'язків опікуна відноситься представлення органу опіки необхідної інформації про діяльність щодо здійснення опіки, про справи підопічного. Орган опіки може обмежити обсяг прав опікуна як за власною ініціативою, так і на прохання підопічного або його родичів. Життєвий шлях, обраний для підопічного, може бути змінений лише за згодою останнього.

Опіка припиняється, коли підопічний досягає повноліття або щодо нього встановлюється батьківська влада. Повноваження опікуна припиняються: з припиненням опіки; при звільненні чи відстороненні опікуна органом опіки.

Однією з форм захисту прав неповнолітніх в Угорщині є піклування, яке встановлюється в тих випадках, коли фізичний, розумовий, моральний розвиток дитини не може бути забезпечено батьками.

Право встановлення піклування покладено на органи місцевого самоврядування та органи опіки. Зазначені органи ведуть облік дітей, що залишилися без піклування батьків, вибирають форми влаштування дітей, виходячи з конкретних обставин втрати піклування батьків, здійснюють контроль за умовами утримання, виховання та освіти дітей.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз досвіду законодавчого регулювання інституту опіки та піклування в зарубіжних країнах дає підстави для висновку про можливість запозичення позитивних напрацювань окремих країн в означеній сфері для застосування в українському правовому просторі.

Зокрема, корисним буде дослідження обрання опікуна у Франції. У законодавстві цієї країни значається, що саме сімейна рада приймає рішення про зняття та заміну опікунів, а суд опікується самою сімейною радою. Суддя може, якщо він вважає за необхідне, вжити забезпечувальних заходів в інтересах неповнолітнього. Це є дуже позитивним моментом, оскільки сімейна рада напевне може краще за будь-кого іншого обрати дитині опікуна. Адже членами сімейної ради можуть бути батьки та родичі дитини або будь-яка інша особа.

Варто звернути увагу на особливості встановлення піклування у Німеччині. Піклувальник призначається у справах, що викликають труднощі у батьків або у опіку-

на. Зокрема, піклувальник призначається для управління майном, яке підопічний набув. Можливо, така модель розділу опіки та піклування непогано могла б функціонувати і в нашій державі. Опікун призначається б над дитиною у віці від народження до 18 років, а піклування розглядалось, як допоміжна функція батькам або опікунам.

Також як позитивну слід розглядати практику таких країн, як Англія, Італія, Угорщина та ін. в яких враховується думка батьків при обранні опікунів.

Список літератури

1. Guardianship of Minors Act 1971 [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1971/3/pdfs/ukpga_19710003_en.pdf
2. Guardianship Act 1973 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/29/pdfs/ukpga_19730029_en.pdf
3. Child Care Act 1980 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/5/contents>
4. Законодательство зарубежных стран: Обзорная информация / ВНИИСЗ. – Вып. 2: Законодательство зарубежных стран об отношениях родителей и детей. – Москва, 1990. – 78 с.
5. Куропацкая Е. Г. Опекa и попечительство как способ защиты прав детей, утративших родительское попечение : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.03 – гражданское право ; предпринимательское право ; семейное право ; международное частное право / Елена Григорьевна Куропацкая. – Москва, 2011. – 23 с.
6. Куропацкая Е.Г. Устройство детей, оставшихся без попечения родителей, по законодательству Великобритании и США / Е. Г. Куропацкая // Сравнительное право и проблемы частноправового регулирования : Материалы науч. конф. аспирантов кафедры гражданского и трудового права РУДН (г. Москва, 25 янв. 2008 г.). – Вып. VIII – С.61-68.
7. Code civil [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>
8. German Civil Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p6072
9. Нечаева А. М. Защита личных прав несовершеннолетнего гражданина в семейно-правовой сфере по Гражданскому Уложению Германии / Александра Матвеевна Нечаева // Государство и право. – 2011. – № 3. – С. 86-94.
10. Codice Civile Italiano : [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.jus.unitn.it/cardozo/obiter_dictum/codciv/Lib1.htm
11. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств : основные институты / [Н. И. Гайданенко-Шер и др.] ; под ред. В. В. Залесского. – М. : Юриформцентр, 2005. – 309 с.
12. Рассматривать вопрос родительской опеки в Италии уполномочен судья, занимающийся сепарационе. Юридическое бюро адвоката Франческо Грассо [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.studioglegrassonetu/2012-11-giudice-che-si-occupa-di-separazione-e-anche-competente-per-i-problemi-i-minori>.

Стаття надійшла 22.03. 2016 р.

И.А. Яницкая, канд. юрид. наук, доцент
Национальный университет «Одесская юридическая академия»
Кафедра гражданского процесса
ул. Пионерская, 9, Одесса, 65009, Украина

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНСТИТУТА ОПЕКИ И ПОПЕЧИТЕЛЬСТВА

Резюме

Статья посвящена правовому регулированию института опеки и попечительства в некоторых странах Европы, в частности, Великобритании, Франции, Германии, Италии, Венгрии. Указано, что охрана личных и имущественных прав несовершеннолетних в указанных странах осуществляется путем реализации комплекса мероприятий, образующих институт опеки и попечительства. Сделан акцент на возможности заимствования положительных наработок отдельных стран Европы в указанной сфере для применения в украинском правовом пространстве.

Следует обратить особое внимание на положительный опыт Франции, где семейный совет принимает решение о снятии или изменении опекунов, а суд опекается самым семейным советом. Это положительный момент, так как семейный совет может луч-

ше, чем кто – либо выбрать ребенку опекуна. Так как членами семейного совета могут быть родители и другие родственники ребенка или другие лица. Законодателью Украины необходимо обратить на это внимание и применить практику у себя. Также положительной является практика Германии. Попечитель назначается по делам, которые вызывают определенные трудности у родителей или опекунов. Такая модель применения опеки и попечительства неплохо функционировала бы и в нашем государстве.

Ключевые слова: опека, попечительство, дети, опекуны, попечители, родители.

I.A. Yanitskaya, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
National University «Odessa Academy of Law»
the Department of Civil Process
Pionerskaya Street, 9, Odessa, 65009, Ukraine

FOREIGN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF THE INSTITUTION OF CUSTODY AND GUARDIANSHIP

Summary

The article is devoted to legal regulation of the institute of custody and guardianship in some European countries, particularly in the UK, France, Germany, Italy and Hungary. The article indicates that the protection of personal and property rights of minors in these countries is carried out through a set of activities forming an institute of guardianship and custody. It is emphasized on the possibility of borrowing of positive developments of separate countries of Europe in this area to be used in Ukrainian legal space.

It is necessary to pay attention to the positive experience of France, where a family council decides on the withdrawal or amendment of trustees, and the court is guarded most family council. This is a positive moment, as the family council can better than anyone – child or choose a guardian. Since the members of the family council can be parents and other relatives of the child or others. The legislature of Ukraine should pay attention to it and apply the practice at home. Also positive is the practice in Germany. A trustee is appointed in cases that cause some difficulties with parents or guardians. Such a model to demonstrate how the guardianship and trusteeship would be nice to functioning in our country.

Key words: guardianship, custody, children, guardians, custodian, parents.